

+ و - آموزش مجازی

← در شرایطی که آموزش‌های مدارس به سمت فضای مجازی سوق پیدا کرد، تجربه‌های قصدنشده‌ای پیش روی تمامی دست‌اندرکاران نظام تعلیم و تربیت قرار گرفت که در مفهوم برنامه درسی پنهان قابل مطالعه است. این تجربه‌ها، به‌ویژه برای گروه‌های معلم، دانش‌آموز و والدین و در حیطه‌های گوناگون، از جمله در فرایند یاددهی-یادگیری و روابط معلم-دانش‌آموز، پدیدار شد که حامل آثار مثبت و منفی بوده است. طبیعی است این تجربه‌ها مطلق و عمومی نیستند و شرایط هر مدرسه و معلم در شکل‌گیری آن‌ها مؤثر است و با ژرف‌نگری برای هر مجموعه قابل احصاست. در این یادداشت به برخی از این تجربه‌ها و آثار مربوط به مدرسه و آموزش‌های مجازی در دوران کرونا می‌پردازیم.

ابعاد مثبت و پنهان برنامه درسی در مدرسه مجازی

- صرفه‌جویی در مصرف کاغذ؛
- حفظ بیشتر حریم خصوصی بچه‌ها و کم‌رنگ‌تر شدن بحالت از ضعف‌هایشان؛
- فرصت تکرار مکرر مطلب در فیلم‌های آفلاین؛
- فرصت‌های بیشتر برای جبران عقب‌ماندگی‌ها؛
- امکان ضبط کلاس و جزوه‌برداری به‌صورت مطلوب.

ابعاد پنهان منفی برنامه درسی در مدرسه مجازی

الف) معلمان

- نبود نظارت جدی معلم بر دانش‌آموزان؛
- کم‌رنگ‌شدن ارائه کارها و تکالیف گروهی؛
- دسترسی کمتر معلم به سطح فهم و یادگیری مطلب توسط بچه‌ها در کلاس؛
- رصد ضعیف تکالیف دانش‌آموزان توسط معلمان؛
- دسترسی بیشتر از پیش معلمان از رصد کلاس‌هایشان؛
- تصنعی شدن ارتباط معلمان با دانش‌آموزان؛
- کمتر شدن اثرات مثبت شخصیت معلم بر دانش‌آموزان؛
- متکلم‌وحده شدن معلم؛
- از میان رفتن نقش معلم در توجه‌دادن بچه‌ها به درس؛
- محو شدن نقش نظارتی جدی معلم برای نظم‌دهی به کلاس درس؛
- سهل‌انگارتر شدن معلمان؛
- سردردها و مشکلات چشمی حاصل از تماس مداوم با صفحات مجازی.

ب) دانش‌آموزان

- در دسترس بودن راه‌های فرار از درس؛
- چت کردن پنهانی بچه‌ها سر کلاس؛
- حضور بدون جدیت بچه‌ها سر کلاس؛
- اهمیت ندادن بچه‌ها به همراه داشتن کتاب و جزوات درسی سر کلاس درس؛

- بی تفاوتی دانش‌آموزان نسبت به بررسی مداوم و منظم برنامه ساعت و روز بعد؛
- امکان بهانه‌های بیشتر دانش‌آموزان برای عدم حضور در کلاس درس؛
- شروع کردن یادگیری و حضور در کلاس همراه با کسلی؛
- عدم امکان جابه‌جایی و تنوع در مکان برای دانش‌آموزان؛
- احساس خواب‌آلودگی مضاعف در دانش‌آموزان؛
- حواس‌پرتی‌های مکرر دانش‌آموزان؛
- حضور خواهر یا برادر دیگر و تداخل امور خانه با امور یادگیری؛
- افزایش رفتارهای غیرصادقانه برای توجیه عدم حضورها؛
- عادت به رفتارهای ناصادقانه؛
- کم‌رنگ شدن ارتباط کلامی با هم‌کلاسی‌ها؛
- از بین رفتن فرصت‌های کمک بچه‌ها به همدیگر؛
- پنهان ماندن ضعف درسی بچه‌ها؛
- آسیب‌های شناختی ناشی از کم‌حرکی؛
- افزایش مشکلات جسمی و ستون فقرات در اثر نشستن‌های نامناسب؛
- بی‌حوصله‌تر شدن و کاهش آستانه تحریک هیجانات؛
- فقدان فرصت هم‌کلام شدن و ارتباطات اجتماعی مؤثر با همسالان؛
- افزایش افسردگی و اضطراب در اثر کم‌حرکی و عدم تخلیه انرژی‌ها؛
- شدیدتر شدن فضای رقابتی؛
- کاهش روحیه پرسشگری در دانش‌آموزان؛
- کاهش دفعات میل نمودن صبحانه در کنار خانواده؛
- عدم جدیت برای حضور به‌موقع در کلاس؛
- نبود نشاط صبحگاهی با حذف صبحگاه؛
- افزایش امتحانات تستی و تستی شدن رویکرد بچه‌ها در راه‌حل‌ها و یادگیری مطالب؛
- افزایش بروز خطا در امتحانات در اثر تباطو طولانی چشم با صفحه مجازی و ارتباط بدون کاغذ با سوالات؛
- کاهش تشویق‌های خوب و اثرگذار دانش‌آموزان در کلاس؛
- حلاجی نشدن مطالب سر کلاس؛
- خدشه‌دار شدن آموزش دروس عملی و آزمایشگاهی؛
- انس روزافزون بچه‌ها با فضای مجازی؛
- سردردها و مشکلات چشمی حاصل از تماس مداوم با صفحات مجازی؛
- تقابل شدید تحرک بچه‌ها در کلاس و میزان یادگیری‌شان از مطلب درسی (با کوچکترین تحرکی از جلوی صفحه لپ‌تاپ مطب را از دست می‌دهند).

ج) والدین

- همراهی و دلسوزی بی‌جای پدر و مادرها در برخی مواقع؛
- افزایش امر و نهی‌های پدر و مادر؛
- افزایش حساسیت پدر و مادر؛
- بازخواست شدن زودهنگام و یا بی‌هنگام بچه توسط پدر و مادر به جای معلم و مدرسه؛
- دخالت غیر تخصصی پدر و مادر؛
- بدل شدن مهر و محبت مادرانه و نقش مادری به معلمی؛
- نبود فرصت تجدید انرژی برای مادر؛
- آسیب‌های خانوادگی در اثر خسته بودن مادر به‌عنوان کانون مهر و عاطفه خانواده.

